

**XIX Generalne Zgromadzenie Światowej Unii Ochrony Przyrody
i Jej Zasobów (IUCN) w dniach 17—26 stycznia 1994 r.
w Buenos Aires**

Obrady Generalnego Zgromadzenia Światowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów toczyły się w dniach od 17 do 26 stycznia 1994 r. w Buenos Aires (Argentyna). Głównym miejscem obrad był „Hotel Sheraton”. Na obrady przybyło około 1300 osób: członków Unii, członków Komisji Unii i obserwatorów. Polskę reprezentowali: dr C. Okołów — dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego, dr H. Stawicki — kierownik Pracowni Krajobrazu Kulturowego w Kielcach, przedstawiciel Klubu Ekologicznego, prof. dr hab. W. Stawiński — kierownik Zakładu Dydaktyki Biologii Instytutu Biologii w WSP w Krakowie, członek Komisji Edukacji IUCN.

W dniach poprzedzających obrady Generalnego Zgromadzenia organizowano wyprawy do najpiękniejszych parków narodowych Argentyny, posiedzenia Komisji Unii oraz dokonywano rejestracji uczestników. Odbyło się także posiedzenie Rady IUCN oraz wstępna nieformalna Sesja Generalnego Zgromadzenia (17.01.94). W późnych godzinach wieczornych 17 stycznia 1994 r. w czasie 100 posiedzenia Generalnego Zgromadzenia Unii odbyła się ceremonia uroczystego otwarcia XIX Generalnego Zgromadzenia w największym teatrze Argentyny — Teatrze Kolumba (Teatro Colon de la Ciudad de Buenos Aires) — z udziałem prezydenta Argentyny dra D. Carlosa Saula Menema. W swym adresie powitalnym zwrócił się do przedstawicieli rządów, przedstawicieli i przewodniczącego IUCN oraz Sekretarza Zasobów Naturalnych i Środowiska Człowieka. Wyraził swoją wdzięczność i zadowolenie z powodu wyznaczenia Buenos Aires miejscem XIX Generalnego Zgromadzenia Unii. Zwrócił uwagę, że problemy środowiskowe stały się najważniejszym współczesnym zadaniem ludzkości, a zwłaszcza troska o Ziemię i jej mieszkańców (*Caring for the Earth and its inhabitants*). Podejmowane działania stanowią prawdziwą krucjatę środowiskową, której głównym celem jest współczesny człowiek, gdyż istnieją bezpośrednie relacje między środowiskiem a poziomem jego jakości życia. Konieczne jest obecnie współdziałanie wszystkich państw i narodów. Nieodzowne jest poczucie odpowiedzialności każdego człowieka za stan środowiska.

Prezydent oświadczył, że zagadnienia środowiskowe traktowane są priorytetowo przez władze Argentyny. Przykładem tego jest powołanie w Argentynie Sekretariatu do Spraw Naturalnych Zasobów i Środowiska Człowieka, podlegającego bezpośrednio prezydentowi. Podpisany został „pakt środowiskowy” między rządem Argentyny a władzami poszczególnych prowincji i samorządami. Zagadnienia ochrony środowiska zostaną uwzględnione także w reformowanej Konstytucji Argentyny. Następnie Prezydent wskazał, że kontynent południowoamerykański charakteryzuje największa na świecie różnorodność biologiczna, której zachowanie jest przedmiotem współpracy międzynarodowej państw kontynentu. Ochroną obejmowane są coraz większe obszary — zakłada się nowe rezerwy przyrody i parki narodowe.

Konieczne jest przeanalizowanie drogi odbytej od Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro i działań zmierzających do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w wielu wymiarach: ekologicznym, społecznym, ekonomicznym, politycznym i kulturalnym. Nieodzowny jest nowy sposób współdziałania człowieka z przyrodą i współżycia z innymi ludźmi. W miejsce walki z przyrodą i wojen między narodami konieczne jest ustanowienie przymierza z przyrodą i światowego pokoju, gdyż stopniowo taki burzliwy czas będzie należał do przeszłości. W podobnym tonie, lecz znacznie dłużej przemawiał przewodniczący Unii Shridatha Ramphala.

Po ceremonii otwarcia Generalnego Zgromadzenia Unii Prezydent Argentyny wydał dla uczestników bankiet.

W czasie XIX Generalnego Zgromadzenia Unii odbyło się łącznie 11 plenarnych posiedzeń. Na 101 posiedzeniu (18.01.94) przedstawione zostało przez sekretarza generalnego dra M. Holgata sprawozdanie z działalności Unii w latach 1991—1993. W okresie sprawozdawczym widoczne były: zarówno dalszy wzrost liczby członków Unii, np. w 1993 r. przybyło 95 nowych członków i łącznie do Unii należy ponad 800 organizacji członkowskich reprezentujących instytucje rządowe i stowarzyszenia pozarządowe z około 130 państw, jak też nasilenie konkretnych działań na rzecz ochrony przyrody i środowiska. Główny wysiłek Unii został skierowany na wdrażanie w życie założeń „Trojski o Ziemię”: „Strategia na rzecz zrównoważonego życia” (Caring for the Earth: A Strategy for Sustainable Living) (1991). Strategia ta traktowana jest jako następczyni (successor) Światowej Strategii Ochrony (1980 pol. tłum. 1985). Stanowiła ona ważny przyczynek do Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro — informowała o stanowisku Unii względem problemów ochrony przyrody i ochrony środowiska. „Strategia na rzecz zrównoważonego życia” została przetłumaczona na wiele języków (m. in.: kataloński, niemiecki, indonezyjski, polski, portugalski, szwedzki, angielski, hiszpański, francuski). Unia skon-

frontowała jej treść z treścią Agendy 21 uchwały z Rio. Zawarte w obu dokumentach zasady zostały włączone w całościowy strategiczny plan działania Unii, przygotowywany na XIX Generalne Zgromadzenie. Unia była organizatorem i współorganizatorem światowych i regionalnych konferencji (np. IV Światowego Kongresu Parków Narodowych i Obszarów Chronionych — The IVth World Congress on National Parks and Protected Areas, luty 1992, Caracas — Wenezuela; udział w „Szczyt Ziemi” w Rio de Janeiro). Organizowane także były regionalne posiedzenia (konferencje) członków Unii i regionalnych Komitetów jej Komisji. W ramach Unii działa 6 Komisji: Ekologii, Edukacji, Prawa Środowiskowego, Strategii Środowiskowej i Planowania, Parków Narodowych, Ochrony Gatunkowej.

Realizowano w praktyce projekty Unii związane m. in. z ochroną gatunkową roślin i zwierząt (przy współudziale około 5 tys. ekspertów), z Programem Obszarów Chronionych, z Programem Leśnym — na rzecz ochrony lasów tropikalnych i ich zrównoważonego eksploataowania, z Programem Prawa Środowiskowego — udzielanie prawnej pomocy wielu państwom; z Programem Edukacji Środowiskowej.

Szerszego upowszechnienia w Polsce wymagają różnorodne publikacje Unii z lat 1991—1993, np. w 1992 r. Unia opublikowała 34, a w 1993 — 49 nowych prac. Są one zarówno sprzedawane, jak i rozprowadzane nieodpłatnie. Publikacje Unii służą przekazywaniu informacji z wielu dziedzin ochrony przyrody i ochrony środowiska. Odgrywają bardzo ważną rolę w rozpowszechnianiu założeń edukacji środowiskowej. Na 102 posiedzeniu Unii (18.01.94) analizowano prace poszczególnych jej Komisji. Ich przewodniczący składali sprawozdania z trzyletniej działalności Komisji. Następnie dokonano krytycznej oceny tej działalności i przedstawiono propozycje nowych ich mandatów. Do najważniejszych zagadnień zaliczono konieczność podwyższenia udziału Komisji w pełnieniu misji Unii, nasilenia współpracy Komisji z Sekretariatem Unii w realizacji jej głównych celów i programów działania, określenia kierunków współdziałania Komisji z systemem społecznie działających ośrodków, pogłębienie powiązań Komisji z problemami regionalnymi i krajowymi oraz dostosowanie Komisji do narastającej decentralizacji w pracach Unii.

Na 103 posiedzeniu Generalnego Zgromadzenia (19.01.94) przedstawione zostały przedyskutowane projekty dalszych prac Unii, w tym Długoterminowa Strategia Światowej Unii Ochrony oraz Trzyletni Program Działania Unii (1994—1996) i jej budżet. Podkreślono konieczność redefinicji dotychczasowego posłannictwa (misji) Unii. Głównym zadaniem IUCN Światowej Unii Ochrony będzie więc wywieranie wpływu na społeczeństwa świata i przewodzenie im w zachowywaniu integralności, produktywności i różnorodności przyrody oraz

stosownym do tego, zrównoważonym i trwałym użytkowaniu zasobów przyrody.

Unia, respektując zadania własne organizacji członkowskich, będzie dążyła do zapewnienia nadrzędnych ogólnych ukierunkowań oraz harmonijnego oddziaływania na pracę jej agend i członków. Władze Unii stanowią: Generalne Zgromadzenie, Rada, Biuro (Sekretariat), Komisje oraz Sekretarz Generalny. Charakter Generalnego Zgromadzenia Unii ulegnie zmianie — będzie ono zarówno Światowym Kongresem Ochrony, jak i Konferencją Organizacyjną — głównym instrumentem zarządzania Unią. W okresie między posiedzeniami Generalnego Zgromadzenia organizowane będą regionalne konferencje członków Unii. Zostanie także powołana Rada Naukowa i Programowa Unii (Science and Programme Advisory Board). Planowana decentralizacja Sekretariatu i Komisji Unii umożliwi zacieśnienie powiązań Unii z jej członkami i partnerami działającymi na frontowej linii ochrony przyrody i ochrony środowiska, usprawni przepływ informacji oraz wzmoczenie udziału członków Unii w realizacji jej programu, konstruowanego m. in. w oparciu o oddolne propozycje członków Unii. W działaniach Unii silniej akcentować się będzie wielostronne zależności między ochroną i rozwojem, konieczność życia z uwzględnieniem naturalnych ograniczeń. Ten strategiczny plan będzie realizowany w latach 1994—1996. Dyrektor Generalny Unii będzie zobowiązany do przedstawienia w czasie XX Generalnego Zgromadzenia raportu o stopniu jego urzeczywistnienia i wytycznych na kolejny trzyletni okres.

W 4 i 5 dniu obrad (20—21.01.94) odbywały się równoległe seminaria (warsztaty) w 10 tematycznych grupach: 1) Nowa etyka i nowe przymierze; 2) Problemy zrównoważonego rozwoju; 3) Trwałe użytkowanie zasobów przyrody; 4) Ochrona gatunków i ekosystemów; 5) Strategia bioróżnorodności; 6) Zachowanie produktywności ekosystemów; 7) Kształtowanie postaw prośrodowiskowych; 8) Promowanie zadań społeczeństw w ochronie środowiska; 9) Udział grup społecznych w kształtowaniu krajowej strategii i polityki ochrony; 10) Miejsce IUCN na „nowej międzynarodowej scenie”.

Szczegółowe programy tych seminariów przygotowywane były przy aktywnym współudziale 6 Komisji Unii. W czasie seminariów przedstawiono referaty wprowadzające, a po ich wygłoszeniu prowadzono ożywioną dyskusję.

W 6 dniu obrad (22.01.94) dyskutowano nad sprawozdaniami i długoterminową strategią działania Unii. Ważnym wydarzeniem były wybory nowych władz. Przewodniczącym został Jay Hair z USA, a skarbnikiem Don Person z USA. Wybrano także przewodniczących poszczególnych Komisji: Edukacji i Komunikacji Frits Hesseling z Holandii, Ekologii — Hans Lundberg ze Szwecji, Pra-

wa — Parven Hassan z Pakistanu, Strategii i Planowania Środowiskowego — Tadeusz Trzyna z USA, Parków Narodowych — Adrian Phillips z Anglii, a Zachowania Gatunków — Georg Rabb z USA. Do Regionalnej Rady ds. Wschodniej Europy wybrano: A. H. Amiłkhanova z Rosji, Z. Szilassy z Węgier i F. Urbana z Czech. Polska nie zgłosiła niestety żadnego kandydata, co wywołało zdziwienie, zwłaszcza wśród uczestników z Europy.

W czasie kolejnych (106 i 107) posiedzeń Zgromadzenia Generalnego (23.01.94) odbyły się dwa ważne i interesujące sympozja, a mianowicie: sympozjum „Ochrona i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody w Argentynie” oraz sympozjum „Ochrona i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody w Południowej Ameryce”. Treść referatów dopełniała projekcja filmów. Zagadnieniom ochrony przyrody i ochrony środowiska w Ameryce Południowej poświęcona została specjalna publikacja IUCN.

W dniu 24 stycznia 1994 r. odbyły się zajęcia terenowe. Większość osób zaznajomiła się z przyrodą delty Parany w pobliżu miasta Tigre. W trakcie kolejnych (108—110) posiedzeń Generalnego Zgromadzenia (25—26.01.94) podejmowano decyzje dotyczące opłaty członkowskiej, mandatów Komisji, Długoterminowej Strategii Unii i Trzyletniego Planu Działania oraz podejmowano rezolucje i rekomendacje (w liczbie ponad 150). Dotyczyły one wielu zagadnień, w tym:

- spraw organizacyjnych, zadań i przyszłego rozwoju Unii oraz jej Komisji,
- różnych regionów świata i programów regionalnych Unii (np. program dotyczący Sahelu),
- współpracy Unii z innymi instytucjami i programami ochrony (np. w Afryce, Ameryce Południowej),
- zachowania bioróżnorodności, współpracy regionów i państw oraz finansowania takich programów,
- rezerwatów biosfery i innych obszarów chronionych, zwłaszcza parków narodowych,
- zakazu lotów samolotów nad obiektami uznanymi za światowe dziedzictwo przyrody,
- ochrony lasów, zwłaszcza tropikalnych,
- ochrony rzek, jezior i terenów podmokłych, wybrzeży morskich, mórz i oceanów oraz wysokogórskich,
- ochrony zwierząt (np. słońca afrykańskiego, wielorybów i innych ssaków morskich; czerwonej listy (księgi) i kategorii zagrożeń organizmów na niej zamieszczonych; przemieszczania i introdukcji gatunków,
- podstaw prawnych ochrony przyrody i ochrony środowiska oraz zasad trwałego zrównoważonego rozwoju,
- trwałego zrównoważonego użytkowania dzikich gatunków,

- praw pierwotnej ludności tubylczej na świecie i zrównoważonego użytkowania przez nią zasobów przyrody,
- zrównoważonej turystyki,
- a nawet zakazu palenia papierosów w czasie imprez organizowanych przez Unię.

Przytoczone dane wskazują na znaczne poszerzenie i pogłębienie działalności Unii.

Uroczystość zamknięcia obrad Generalnego Zgromadzenia odbyła się na jego 111 posiedzeniu, w godzinach popołudniowych, 26 stycznia 1994 r.

Wielu uczestników XIX Generalnego Zgromadzenia wzięło udział w kilkudniowych wyprawach, których celem były rezerwy przyrody i parki narodowe Argentyny.

Wiesław Stawiński

Posiedzenia Komisji Edukacji Światowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów w czasie XIX Generalnego Zgromadzenia Unii w Buenos Aires

Komisja Edukacji IUCN obradowała w dniach 16 i 17 stycznia 1994 r. przed rozpoczęciem obrad XIX Generalnego Zgromadzenia Unii.

W trakcie trwania tych obrad przedstawiono:

- 1) sprawozdanie przewodniczącego Komisji za lata 1991—1993,
- 2) założenia i kierunki działalności Komisji w latach 1994—1996,
- 3) sprawozdanie z działań edukacyjnych podejmowanych przez Komitety Komisji w różnych regionach świata,
- 4) informacje o pracy członków Komisji.

Obrady Komisji otworzył dotychczasowy jej przewodniczący Partha Sarathy. W obradach uczestniczyło 51 osób, w tym 21 z Europy (1 z Polski).

Przewodniczący zreferował działalność Komisji w latach 1991—1993. Za główne zadanie przyjęto w tym okresie promocję edukacji środowiskowej, jako istotny instrument osiągania celów Unii. Komisja dążyła do pogłębienia wśród członków Unii i społeczeństw świata zrozumienia i uznania znaczenia edukacji środowiskowej we wdrażaniu w życie założeń polityki ochrony i rozwoju, zwłaszcza poprzez kształtowanie prośrodowiskowych postaw.

Działalnością Komisji kierował zespół składający się z przewodniczącego i zastępcy, przedstawicieli UNESCO i UNEP oraz przewodniczących istniejących regionalnych Komitetów (Północno-Zachodnioeuropejskiego, Wschodnioeuropejskiego, Południowoeuropejskiego,